

ÇANAKKALE KARINCALIK KÖYÜ TAHTACI TÜRKMEN KADIN GİYİM KUŞAMI VE DEĞİŞİMİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

AN ANALYSIS ON TAHTACI TURKMEN WOMEN'S CLOTHING
AND ITS CHANGE IN ÇANAKKALE KARINCALIK VILLAGE

EMİNE KOCA*

Sorumlu Yazar

GÜLŞAH POLAT TURHAN**

Öz

Yüzyıllar boyunca gelenekli yaşam biçimlerinin sürdürüldüğü Anadolu'da, toplulukların kendi kültür ve öğretileriyle geliştirip yaşattıkları gelenekselleşmiş somut veya somut olmayan birçok öge bulunmaktadır. Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerle değişen yaşam tarzlarıyla birlikte bu öğelerin değişime uğrayarak yozlaşması ve yok olma tehdidi altında olduğu gündemde olan ve sıklıkla tartışılan konulardır. Somut/maddi kültür miraslarımız arasında yer alan giyim-kuşam ürünlerinin de bu kapsamda ele alınarak özgün özelliklerinin belgelenmesi ile yozlaşmanın önüne geçilebileceği gibi, geleceğe aktararak kültürel bilincin güçlendirilmesine katkı sağlanacaktır. Bu çalışmada, Çanakkale Karıncalık Köyü Tahtacı Türkmenlerine ait geleneksel kadın giyim kuşamının biçimsel özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Yapılan saha çalışmasında araştırmacılar tarafından doğrudan gözlem yapılmış, yapılandırılmış görüşme formu ile kaynak kişilerle görüşülmüş ve Tahtacı Türkmen giyim kuşamına ilişkin veriler tespit edilmiş ve ulaşılan 12 adet orijinal giysi araştırma kapsamına alınmıştır. Bedene ve başa giyilenler başlığı altında gruplandırılarak sunulan giysilerin biçimsel çizimleri yapılmış ve her giysi parçası alan sistematığına göre biçim, malzeme, renk ve süsleme özellikleri açısından incelenerek kaynak kişilerden elde edilen bilgilerle desteklenerek açıklanmış ve değişime uğrama durumları yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, günümüzde bu giysilerin özel günlerde nostaljik yada kültürel amaçlı kullanıldığı, giysi parçalarının Türk halk giyiminde kadınların kullandıkları katlı giyim biçimini oluşturan ana parçalar olduğu, kesim özellikleri ile Türk halk giyiminin temel karakteristiklerini yansıttıkları görülmüştür. Günümüzde üretilen giysilerin değişiminde kişilerin isteklerinin etkili olduğu ve değişikliklerin yöreye özgü bir özellikmiş gibi kabul görerek yozlaşmanın devam ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: kültürel miras, gelenekli giyim, kadın giyimi, Tahtacı Türkmenleri, değişim.

Abstract

In Anatolia, where traditional lifestyles have been maintained for centuries, there are many traditional tangible or intangible elements that communities have developed and kept alive with their own culture and teachings. With the changing lifestyles due to globalization and

Araştırma Makalesi / Künye: KOCA, Emine, POLAT TURHAN, Gülşah. "Çanakkale Karıncalık Köyü Tahtacı Türkmen Kadın Giyim Kuşamı ve Değişimi Üzerine Bir Analiz". Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 111 (Eylül 2024), s. 73-89 <https://doi.org/10.60163/tkhebvva.1427033>

* Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Moda Tasarımı Bölümü, E-mail: emine.koca@hbv.edu.tr ORCID: 0000-0001-6607-5652.

** Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü, E-mail: gulsah.polat@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7963-6172.

technological developments, the fact that these elements are subject to change, deterioration and are under threat of extinction are current and frequently discussed issues. In this context, corruption can be prevented by documenting the unique features of clothing products, which are among our tangible/material cultural heritage, and will contribute to strengthening cultural awareness by transferring them to the future. In this study, it was aimed to determine the formal characteristics of the traditional women's clothing of Çanakkale Karıncalık Village Tahtacı Turkmens. During the field study, direct observations were made by the researchers, source people were interviewed with a structured interview form, data on Tahtacı Turkmen clothing was determined and 12 original clothes were included in the scope of the research. Formal drawings of the clothes grouped under the title of those worn on the body and the head were made, and each piece of clothing was examined in terms of form, material, color and ornamentation features according to the field systematics, and the changes they underwent were interpreted, supported by the information obtained from the source persons. According to the results of the research, it has been seen that these clothes are used for nostalgic or cultural purposes on special occasions today, that the clothing pieces are the main pieces that make up the layered clothing style used by women in Turkish folk clothing, and that they reflect the basic characteristics of Turkish folk clothing with their cutting features. According to the results of the research, it has been seen that these clothes are used for nostalgic or cultural purposes on special occasions today, that the clothing pieces are the main pieces that make up the layered clothing style used by women in Turkish folk clothing, and that they reflect the basic characteristics of Turkish folk clothing with their cutting features. It has been determined that people's wishes are effective in the changes in the clothes produced today and since the changes are accepted as a feature specific to the region, corruption continues.

Key Words: cultural heritage, traditional clothing, women's clothing, Tahtacı Turkmens, change

Giriş

Toplumların zaman içinde edindikleri tüm öğretileri kapsayan geçmiş ve gelecek arasında bir köprü görevi gören kültür kavramı, aynı zamanda toplumları var eden bir olgudur. Çünkü geçmişte, gelenek, görenek, örf ve adetlerin yanı sıra coğrafik, sosyolojik, ekonomik ve sanatsal pek çok faktörün birlikte şekillendirdiği somut/maddi ve somut/maddi olmayan birçok öge, toplumların kültürel mirasları olarak görülmekte ve bu değerleri geleceğe taşıyarak yaşatma görevini yerine getirmektedirler.

İnsana ait ortak öge olarak tanımlanan ve kültürel yapının bir parçası olan giyinme kültürü ve bu kültürü oluşturan giyim tarzları, onları üreten insanları ve toplumlarını belli boyutlarda özgün kimlikleriyle tanıtır (Koca - Kıvılcımlar, 2014, 224). Dünya uygarlığının çok önceki devirlerinde bile arkaik insanın kendi toplumunda, ait olduğu kabileden giymek zorunda olduğu giysilerin sosyal statüsünü belirleyen bir gösterge olması, aslında zorunluluktan çok geleneğin insanlara sunmuş olduğu bir yaşam biçimi anlayışıdır (Koca vd., 2007, 797). Bu durumun giyim-kuşamı tamamlayan parçalarda ve tüm süsleme detaylarında da sembolik bir ifade biçimi olarak kendini göstermesi, giyim-kuşam biçimlerinin geçmiş yüzyıllarda adeta kültürel kimlik göstergesi işlevini de üstlendiğini ortaya koymaktadır. Ulusları, toplumları hatta toplumu oluşturan farklı grupların birbirinden farklılıklarını yansıtan özellikleri barındıran bu işlevi ile giyim kuşam ürünleri maddi kültür ögesi olarak kabul görmüştür.

Yüzyıllar boyunca gelenekli yaşam biçimlerinin sürdürüldüğü Anadolu'da, toplulukların kendi kültür ve öğretileriyle geliştirip yaşattıkları gelenekselleşmiş somut veya somut olmayan birçok öğenin, bilimsel ve teknolojik gelişmelerle değişen yaşam tarzlarıyla birlikte değişime uğrayarak yozlaşması ve yok olma tehdidi altında olduğu, gündemde olan ve sıklıkla tartışılan konulardır. Özellikle küreselleşme ile birlikte dünyanın giderek bir bütünlük halini alarak yarattığı tek tipleşmenin, kültürü

ikincil bir olgu haline getirdiğine ve kültürel homojenleşmeye yönelik farkındalığın her geçen gün artarak devam ettiği görülmektedir. Berger (2003, 10) küreselleşmenin, tüm dünyada yeni bir çağır açarken aynı zamanda dünyayı tehdit eden iki yönlü bir olgu olduğunu belirtmekte ve gerçekten var olan bir küresel kültürden bahsetmektedir. Robertson'a (1999, 100) göre kültürel küreselleşme kültürler arası etkileşimin bir sonucu olup dünyanın küçülmesi ve tek dünya olarak tanımlanması, ulusal toplumların ise çok kültürü içinde bulundurmasını ifade etmektedir. Eroğlu'na (1999, 149) göre ise bu yeni süreçle birlikte ortaya çıkan kültür değerlerinin millî kültür değerlerinin yerini almaya başladığı bir gerçektir.

Bir taraftan küreselleşmenin kendisinin bir kültür ürünü olması, bir başka açıdan da kültürün küreselleşmeden etkilenerek değişime uğraması, kültür ile küreselleşme arasında karşılıklı bir ilişkinin var olduğunu ortaya koymaktadır (Talas, 2004, 242). Modernite ve küreselleşme arasında doğrudan bağlantı kurularak yerel ve gelenekselin, dolayısıyla kültüre özgülüğün ve farklılıkların yok olmasının önlenebileceğine dikkat çekilen görüşlerin yanı sıra küreselleşmenin merkezine kültürün yerleştirilmesiyle farklılıkların sürdürülebilirliğinin sağlanacağına yönelik, kültürel melezleşme söylemi de her geçen gün artmaktadır. Bu bağlamda, *“kültürel homojenleşme yaklaşımının aksine, kültürel melezleşmede tek tipleşen kültürün yerine farklı kültürlerin birlikte yaşadığı bir dünya tasavvuru söz konusudur”* (İçli, 2001,165).

Halk giyim-kuşam unsurları ve giysilere ilişkin giyinme biçimleri geçmişten günümüze, atadan toruna geleneklerin sürdürülmesi ve kültürün korunması bilinci ile taşınmıştır. Ancak günümüzde küreselleşmenin en yoğun şekilde hissedildiği moda sektörünün, medya ve kitle iletişim araçlarının sağladığı kolaylıklarla *dünya çapında aynılaşmayı hızla sürdürmesi bu bilincin zayıflamasına neden olmuştur* (Koç - Koca, 2016, 765). Artun (2001) küreselleşme etkisiyle halk kültürünün halkla bağlarının zayıflamaya ve kendi kaynaklarının yanı sıra yabancı kaynaklarla beslenmeye başladığına dikkat çekerek, kültür mirası olan bu ürünlerin eğitim programlarında yer alarak gelecek kuşaklara aktarılması zorunluluğunu vurgulamaktadır. Kısacası küreselleşmenin yarattığı küresel moda ürünleri ve giyim tarzları giyinme kültürünün doğal akışındaki değişimi hem bilişsel hem de uygulama açısından hızlandırıp aşındırmaya başlamıştır. Üzerinde taşıdığı pek çok anlam ile sembolik bir değere sahip olan halk giysileri için bu aşınmanın kültürel açıdan önemli bir kayıp olduğu da yadsınamaz bir gerçektir. Somut/maddi kültür miraslarımız arasında yer alan giyim-kuşam ürünlerinin bu kapsamda ele alınarak özgün özelliklerinin belgelenmesi ile yozlaşmanın önüne geçilebileceği gibi, geleceğe aktararak kültürel bilincin güçlendirilmesine katkı sağlanacaktır. Bu düşünceden hareketle; Orta Asya'dan geldikleri bilinen ve Oğuzların bir koluna mensup olan Tahtacı Türkmenlerinin yaşadığı Çanakkale İli Karıncalık Köyünde yok olmaya yüz tutmuş geleneksel giyim-kuşam özelliklerinin belgelendirilerek gelecek nesillere aktarılması ile kültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanmasına katkıda bulunmak çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Yapılan çalışmada, Çanakkale ilinin Bayramiç ilçesine bağlı iki adet Tahtacı Türkmen köyü olduğu görülmüştür. Bunlardan biri Koşuburnu köyü, diğeri araştırma kapsamına alınan Karıncalık köyüdür. Genel olarak Marmara, Ege ve Akdeniz'in sahil şeridindeki ormanlık alanlar ile Toroslarda yaşayan Tahtacıların, günümüzde konar-göçer yaşam tarzından yerleşik düzene geçerek bir kısmının toprağa bağlandığı, bir kısmının da kendilerine daha farklı geçim kaynakları sağladığı görülmektedir (Çıblak Coşkun, 2013:34,48). Kaz Dağları Türkmenleri, kendilerini Orta Asya ve Sibirya'ya bağlayan kökleri ve kültürel zenginlikleri ile dikkat çeken zengin kültüre

sahip oldukları bir gerçektir (Aça 2014:1). Tahtacı Türkmenlerin giyimlerini inançla süsleyerek, her parçasına kutsal imgeleri işleyerek diğerlerinden farklılaştıkları görülmektedir. Örneğin; düğün törenlerinde “gelin göçürme”, “baş bağlama”, “ikrar verme” törenlerinde inanca bağlı giyim ve başlıkları kullanmışlardır (Guliyeva, 2023:152). Bu nedenle, kendilerine özgü yaşam tarzları, gelenek ve görenekleriyle biçimlenmiş giyim-kuşam biçimlerinin de değişime uğrayarak, yozlaşması ve kullanım özelliğini yitirmesinin kaçınılmaz bir sonuç olduğu düşünüldüğünde, bu giysilerin belgelенmesinin önemi daha fazla anlaşılmaktadır.

1. Yöntem

Çanakkale Karıncalık köyü Tahtacı Türkmenlerine ait geleneksel kadın giyim-kuşamının orijinal biçimsel özelliklerinin belirlenerek, günümüz örneklerindeki değişimi değerlendirmenin amaçlandığı bu betimsel çalışmada; araştırmacılar tarafından sahada doğrudan gözlem yapılmış, hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile kaynak kişilerle görüşülmüş ve Tahtacı Türkmen giyim-kuşamına ilişkin veriler toplanmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmada aynı zamanda kaynak kişi olarak görüşme yapılan Gülizar Kurt'a (60) ait 12 adet orijinal giysi araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmanın materyalini oluşturan 12 adet giysi parçasının fotoğrafları çekilmiş ve hazırlanan “*giysi analiz formuna*” biçimsel özellikleri işlenmiştir. Bedene ve başa giyilenler başlığı altında kategorilendirilen giysilerin biçimsel çizimleri yapılmış ve her giysi parçası alan sistematığına göre biçim, malzeme, renk ve süsleme özellikleri açısından incelenmiştir. Yöre halkı ve kaynak kişilerden elde edilen bilgilerle desteklenerek giysilerin betimsel analizi yapılmış ve değişime uğrama durumları yorumlanmıştır.

Betimsel analizde doğrudan alıntılara yer verilerek görüşülen bireylerin görüşlerini net biçimde yansıtmak ve elde edilen bulguların düzenlenerek ve yorumlanarak okuyucuya sunulması amaçlanmaktadır. Böylece elde edilen veriler ilk olarak sistematik ve açık biçimde betimlenir, daha sonra ise yapılan betimlemeler açıklanır ve yorumlanarak, neden-sonuç ilişkileri ele alınarak bazı sonuçlara erişilir. Araştırmacının yapacağı yorumlar arasında, ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye dönük tahminlerde bulunulması da yer alabilmektedir (Yıldırım - Şimşek, 2011, 224).

2. Bulgular ve Yorum

Yapılan çalışmada, canlı renkleri, çeşitli materyaller ile süslü giyim aksesuarları ile büyük bir kültürel zenginliğe sahip olan Tahtacı kadınlarının giyim-kuşamının (Özdemir, 2014) bu özelliklerinin ulaşılan giysilerde de sürdürüldüğü gözlenmiştir. Anadolu'nun diğer yörelerinde olduğu gibi gelenekli giyim-kuşamın kullanım alanının Karıncalık Köyünde de yok denecek düzeyde azalmış olduğu ve bu giysilerin özel günlerde kültürü yaşatmak veya nostaljik amaçla sembolik olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu amaçla yeni üretilen giysilerde malzeme, renk, süsleme ve kullanım özellikleri açısından bazı değişikliklerin yapılmış olması ise yozlaşmaya yönelik kaygıları artırmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen orijinal giysileri muhafaza ederek günümüze ulaştırılmasını sağlayan 60 yaşındaki Gülizar Kurt ile yapılan görüşmede de giysilerin kullanımına ve özelliklerinin değişime uğramasına yönelik açıklamalar bu kaygıların önemini ortaya koymaktadır.

Kurt'un; “bu giysiler Orta Asya Türklerin ‘den beri giyilmekteydi. Annelerimiz geleneksel giysilerini giyiyordu. Bizlerde bir dönem giydik. Şimdi özel günlerde

giyiyoruz. Yeni nesil de geleneksel giysileri özel günlerde cem yapılırken, Hıdırellez'de, düğünlerde giyiyor. Özel günlerde kadın erkek, çocuk hepsi aynı şekilde giysileri giyer. Geleneksel giysilerini çoğu köylüm antikacılaraya satıp yerine halı, süs eşyası gibi şeyler alıyor ya da değiş tokuş yapıyorlar. Köyde giysileri bir ben dolapta saklamaktayım. Benden sonra kimse sahip çıkmayabilir çocuklarım kullanmıyor. Günümüzde günlük yaşamda sadece şalvarı kullanıyoruz. Üzerine ise gömlek, kazak, tişört, hurka gibi mevcut giysileri giyiyoruz.” açıklaması ile geleneksel giysilerin günümüzde özel gün ve törenler dışında kullanılmadığı net olarak anlaşılmaktadır. Koca - Baran (2018, 123) araştırmalarında, İç Anadolu bölgesi geleneksel şalvarlarının koruyuculuk, fiziksel rahatlık, hareket serbestisi, farklı boyutlarda ayarlanabilirlik, sıcak/serin tutma, psikolojik rahatlık gibi fonksiyonel özelliklere sahip olduğunu ve bu özelliklerin şalvarın günümüzde bölgede yaygın kullanılmasının nedenleri olduğunu belirtmektedirler. Günümüzde Karıncalık köyündeki kadınların yaygın olarak şalvar kullanmalarında da bu konfor özelliklerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

Kaynak kişi Gülüzar Kurt'un geleneksel giysilerin biçim ve süsleme özelliklerinde yapılan değişikliklere yönelik tespitleri de bu giysilerin özgün biçim ve özelliklerinin belgelenmesinin gerekliliğini ve çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Kurt, genç neslin geleneksel giysileri değişik kumaşlarda diktirip, daha çok pul işleterek kendilerine göre yorumlattıklarını ve özel günlerde bu giysileri giydiklerini belirtmektedir. Ayrıca, “Çok pullu olduğu için bu giysilere pullu deniyor artık.. Bizim giysilerimiz kadife, keten ve saf ipektendi. Şimdi sentetik ya da saten kumaştan dikiliyor. Eskiden de dokuma önlüklerimiz vardı, bir dönem kullanılmadı, ama şimdi üç etekler üzerinde kullanılmaya başlanan önlük saten kumaş üzerine pullu işlemeli olarak yeni tarzda kullanılmaya başlandı. Kemerlerimiz el dokuması olurdu, onlarda artık satenden yapılıyor ve üzeri pullarla süsleniyor” açıklamaları da geleneksel giysi formlarındaki yozlaşmayı gözler önüne sermektedir. Kurt'un, “giyim kuşamda canlı renkler kullanılır ve renkler önemli bir göstergedir. Örneğin, bekâr genç kızlar siyah renkle evli kadınlar beyaz renkli örtü ile başlarını bağlarlar. Eskiden göynekler sarı kumaştan olurdu bugün ise biçimi aynı olmakla birlikte beyaz renk kullanılıyor” açıklaması ise giysilerde renklerin sembolik kullanımına dikkat çekerken, aynı zamanda renklerdeki değişim ile kaybolan semiyotik değerleri de vurgulamaktadır.

Tahtacı kadın giyiminde üst beden giysileri olarak gömlek, saya, ilbede ve kuşak; alt beden giysileri olarak don, şalvar, peştamal; başa giyilenler olarak koşar terlik, keten, krep baş kuşağı, ilmeçer ve perpere gibi parçalar kullanılmaktadır (Akgül, 2019). Bu parçaların beden üzerinde diziliş sırası, kullanım biçimleri, renkleri, süslemeleri ve bağlama şekilleri yöreden yöreye değişiklik göstermekte ve yöresel farklılıkları oluşturmaktadır.

Şekil 1. Karıncalık Köyü Tahtacı Türkmen kadını geleneksel giyim-kuşamı (Gülüzar Kurt)

Şekil 1’de araştırma kapsamında incelenen orijinal biçimiyle Tahtacı Türkmen kadını geleneksel giyim-kuşamı görülmektedir. Görüşme yapılan kaynak kişilerin (Gülüzar ve Mustafa Kurt) ortak söylemi olan “geleneksel giysilerimizin giyilme sırasına göre; don (şalvar), göynek, üç etek, yelek, dışarı çıkarken uzun kollu kısa cepken giyilir” açıklaması da tahtacı kadın giyiminin günlük giysi parçalarını özetlemektedir.

Şekil 2. Karıncalık köyü Tahtacı Türkmen kadın geleneksel giyim-kuşamının, günümüzde üretilmiş, değişime uğramış örneği (Gülüzar Kurt)

*Şekil 2'*de günümüzde üretilen geleneksel giysi parçalarının orijinal özelliklerinden ne kadar çok uzaklaştırılmış olduğu, kumaş çeşidinden süslemeye kadar yapılan değişikliklerin giyim kuşamın görselliğine de yansıdığı görülmektedir. Giysilerin özelliklerindeki bu değişimin her jenerasyonun talebi doğrultusunda farklılaşarak devam etmesi ve bu formların kültüre özgü biçimler olarak yansıtılması yozlaşmayı artıran bir durumdur ve kültürel miraslar açısından kaygı vericidir. Koç - Koca (2016, 761), bölgesel halk giyim kuşamının önemini yitirmesi ve kullanımdan kalma nedenlerini modern yaşama geçiş ve yaşam tarzlarındaki değişimden kaynaklanan pek çok faktörden oluşan soyut ve somut etkenler olarak açıklamaktadır. Soyut etkenler olarak; *küreselleşme ile kültürel değerlerinin önemini yitirmesi ve moda bilincinin yaygınlaşması ile modern ve pratik giysilerin gündemde olmasının giysilerin yozlaşmasına yol açtığını* belirtmeleri kaynak kişilerin açıklamalarıyla tam olarak örtüşmektedir. Ayrıca, halk giysilerinin üretimini yapan ustaların azalması ve orijinal malzemelerin bulunamamasının yanı sıra orijinal giysilerin belgelenmesi ve korunmasının yeterince yapılamamasından kaynaklanan somut etkenlerin, *Şekil 2'*deki değişimin nedenlerinden olduğunu söylemek mümkündür. Giysi parçaları tek tek incelendiğinde bu değişim daha net görülebilmektedir.

3.1. Bedene Giyilenler

Karınca köyünde yaşayan Tahtacı Türkmen kadınlarının bedene giyilen giysileri; don-könçek (şalvar, göynek (iç elbise), üç etek (değre/deyre) üzerine giyilen kollu/ kolsuz, yelek ve hırka gibi üstlüklerden oluşmaktadır. Bele bağlanan önlük ve kemer giyim-kuşamın önemli tamamlayıcılarıdır. Günlük yaşamda giyilen bu giysiler daha değerli kumaş ve süslemelerle üretildiklerinde özel gün giysisi kimliğine bürünmektedirler. Ancak özel günlerde gelinlerin giydiği bir giysi olan kaftan gelin giysisi olarak bilinmektedir.

Don/Könçek: Tahtacı Türkmen kadın giyiminin alt bedene giyilen temel parçası olan şalvar, yörede könçek veya don olarak adlandırılmıştır. Genellikle üçetek entari ile aynı kumaştan olan könçeğin, malzeme kısıtları nedeniyle, görünmeyen kısımlarında eldeki farklı kumaşların değerlendirildiği çeşitlerini de sıklıkla görmek mümkündür. Koç - Koca (2019, 227), Türk halk giysileri biçim ve terzilik açısından incelendiğinde, dar olan dokuma enlerinden dolayı giysileri oluştururken küçük ek parçalarının kullanılmasının yanı sıra kumaş maliyetlerine yönelik ekonomik kısıtlar nedeniyle ekstra tasarruf uygulamalarının çok fazla görüldüğünü belirtmektedirler. Bu uygulamaların en bilineninin giysilerin görünmeyecek kısımlarına daha basit veya evde bulunan kumaş parçalarının kullanılması olduğunu vurgulamaları, ulaşılan könçek örneğindeki kumaş kullanımı ile örtüşmektedir.

Şekil 3. Kõnçek ve biçimsel çizimi

Şekil 3'deki kutnu dokumadan yapılmış olan kõnçekin oldukça geniş olan beli uçkurla toplanmıştır. Beldeki 10 cm genişliğindeki basma kumaştan ek parçası uçkur yerinin de olduğu kısımdır. Düz bol paçaların arasına yerleştirilmiş olan kare şeklindeki kuş parçası ile ağ formu oluşturulmuş olan kõnçekin, yanlarına farklı kumaştan ek parçaları ile genişletilmiş paçaları ve aynı kumaştan ağ parçası dikkat çekicidir. Paça uçları lastikle toplanmıştır.

Günümüzde, Karıncalık köyünde kadınların günlük yaşamda kullandıkları tek geleneksel giysi kõnçektir. Kõnçeklerin kesim özellikleri orijinal formunu korumakla birlikte kullanılan kumaşlar çeşitlilik göstermekte ve genellikle günlük kullanım için uygun, kolay temizlenebilen kumaşlar kullanılmaktadır.

Gõynek/İç elbise :Karıncalık köyü kadınlarının geleneksel giyim kuşamlarında üst bedende ten üzerine giyilen, ayak bilekleri uzunluğundaki gõynek, Gülizar Kurt'un evlendiğinde çeyizinde yer alan yaklaşık 40 yıllık bir iç giysidir ve üzerinde bir değışiklik yapılmamıştır.

Şekil 4. Gõynek ve biçimsel çizimi

Şekil 4'deki beyaz ipekli kumaştan makine ile dikilmiş olan gõynek, Türk halk giyimini oluşturan giysilerin karakteristik özelliği olan peşli kesimdedir. Bedene düz olarak birleştirilmiş olan (T kesim) kolların hareketini artırmak amacıyla kol altlarına yerleştirilmiş üçgen kuş parçaları ve beden genişliğini sağlayan yanlara yerleştirilmiş üçgen peşler gõyneđin biçimini belirlemiştir. Boyun çevresine göre şekillenmiş yaka oyuntusu ve yaka yırtmacı biye ile temizlenmiştir. Yöreden edinilen bilgilere göre, günlük giyilen gömlelerin süslemesiz ve oldukça sade oldukları,

ancak özel günlerde giyilen gömleklerin yaka çevresi, yırtmacı, kol ve etek uçları oyalar ve işlemelerle süslenmektedir. Koca - Vural'ın (2013), geleneksel Türk giyimini bir parçası olan göyneğin biçim olarak benzerlik göstermelerine rağmen, yakasız veya ince dik yaka formunun dışında yaka çevresi, kol ağzı ve etek uçlarına oya ve işlemelerle oluşan süslemeler yapılmış türleri de bulunduğunu, ipek, pamuk, keten veya ikili karışımlarından üretildiklerini, kısa olanlarının erkek, uzun ve bol olanlarının ise kadınlar tarafından iç giysi olarak kullanıldıklarını belirtmeleri de bu bilgileri destekler niteliktedir.

Şekil 5. Günümüzde üretilmiş süsleme özellikleri değişime uğramış göyneğ

Şekil 5'te yer alan günümüzde üretilmiş olan göyneğin kesim özelliklerinin değişime uğramadığı süsleme özelliklerinde değişiklikler olduğu açık şekilde görülmektedir. Göyneğin yaka çevresi ve yırtmacının payetli şerit oya ile süslediği, etek ucunda ise ucu metal payetli elde örülmüş dantelle süsleme yapılmıştır. Ayrıca, Şekil 2'de görüldüğü gibi üçteğnin yırtmaçlarından görünecek şekilde ön ve arka eteğin iki yanında payetli şerit oya üç sıra halinde sıralanmıştır.

Değre/Deyre (Üç etek): Türk halk giyiminde kadınların gömlek üzerine giydikleri üçetek entari, Karıncalık yöresinde “değre” yada “deyre” adı ile anılmaktadır. Deyre genellikle kutnu ya da ipek kumaştan içi astarlı olarak kullanılmaktadır.

Alevî –Bektaşî kültüründe de kullanılan sembollerin ne olduğu kadar hangi renkte olduğu da önem arz etmektedir. Renkler, olayların anlaşılmasında ve olaylardan çıkarılacak mesajlar noktasında büyük öneme sahiptir (Yurduseven, 2023, 52). Alevilikte, yeşil renk tarikat rengidir ve Hz. Ali soyunu simgelediği gibi aynı zamanda Ehl-i Beyte mensubiyeti temsil etmektedir. Mor rengi yaşlı kadınlar tercih ederken yeşil ve kırmızı renk ise kadının evli, sülaleden olduğunu gösterir (Türkdoğan,1995, 194). Bu bağlamda, araştırma kapsamında ulaşılan Resim 6'daki deyrenin kaynak kişiye büyüklerinden miras kalmış olması ve mor rengi dikkate alındığında, genç bir kadına ait olmadığı düşünülebilir.

Şekil 6. Değre/Deyre (üçetek) ve biçimsel çizimi

Şekil 6'daki mor renk zemin üzerine gümüş rengi sıralı çiçek desenleri olan ipeklî kumaştan yapılmış deyre, ön ve arka beden bütün ve omuz dikişleri olmayan bir kesime sahiptir. Deyrenin boyu ayak bileğine kadar uzunluktadır ve iki yan dikişinde etek ucundan bele kadar uzanan (72cm) derin yırtmaçları bulunmaktadır. Kol formu göyneğin kolu ile aynı kesim özelliğinde olup kol ağzı alt dikişinden yırtmaç bırakılarak çevresi oyuntulu şekilde biçimlendirilmiştir. Uç uca kapamalı olan deyrenin 3 cm genişliğinde ince dik yakası vardır. Etek ucu, yırtmaçlar ve kapama kenarları, kol ağzı çevresinde olduğu gibi oyuntulu şekilde biçimlendirilmiş ve kenarları gümüş rengi kordon ile süslenmiştir. Giysi parçaları makine dikişi ile birleştirilmiş ve içi beyaz pamuklu astar ile astarlanmıştır.

Şekil 2'deki günümüzde üretilmiş olan değişime uğramış deyre incelendiğinde tıpkı göynekte olduğu gibi kesim özelliklerinde bir değişim olmadığı ancak kumaş ve süsleme özelliklerinde değişim olduğu görülmektedir. Siyah saten kumaştan üretilmiş olan deyrenin metal payetlerle yapılmış yoğun süslemesi nedeniyle zaman içinde adı da değişime uğrayarak "pullu" adını almıştır. Bu bağlamda, deyre için hem kumaş hem de süsleme özellikleri açısından değişikliklerden yani yozlaşmadan bahsetmek mümkündür.

Yelek:Türk halk giyiminde kadın ve erkeklerin giyim kuşamlarının önemli parçalarından biri olan kollu ve kolsuz üstlükler yöresel özelliklerine göre farklı isimlerle adlandırılmıştır. Ancak, entari üzerine giyilen farklı boylardaki üstlüklerin kolsuz olanlarına genellikle yelek, kollu olanlarına hırka ya da cepken adı verildiği bilinmektedir.

Koç - Koca (2015, 517) araştırmalarında, Ankara, Adapazarı, Tekirdağ, Çorum, Amasya, Balıkesir, Trabzon, Yozgat, Kütahya, Erzurum, Şırnak gibi pek çok ilde kolsuz üstlükler yelek olarak bilinirken, Afyon'un farklı yörelerinde akça, pullu yelek- sıkma olarak adlandırıldıklarını belirtmektedir. Benzer şekilde Yozgat'ta salta, Bursa da sıkırma, Afyon da delme olarak adlandırıldıklarını açıklamaktadırlar. Anadolu'nun her bölgesinde yaygın olarak kullanılan bu üst giysilerin de yaşadıkları değişimle günümüzde özgünlüklerini yitirdikleri bilinmektedir.

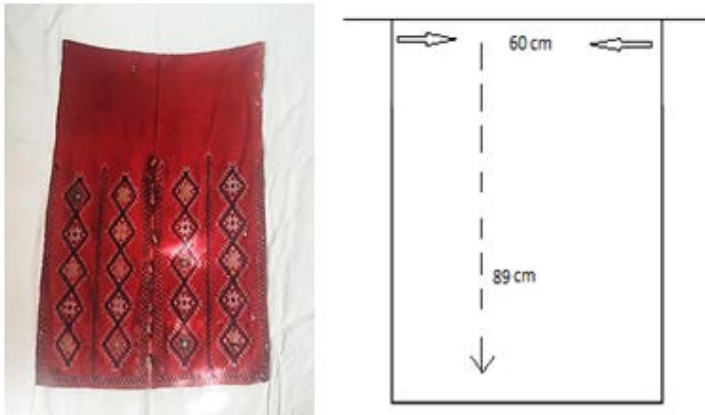

Şekil 7. Yelek ve biçimsel çizimi

Şekil 7'deki kadife yeleğin kaynak kişi Gülüzar Kurt tarafından dikildiği ve 20-25 yıl önceye tarihlendiğinin belirtilmesi nedeniyle diğer giysilere göre daha yeni olduğunu söylemek mümkündür. Yelek kumaşının desenli kadife olması ve bu kumaşın umreden getirildiğinin belirtilmesi de bu söylemi desteklemektedir. Ayrıca, eski dönemlerde kutnu ve diğer yöresel dokumaların yanı sıra düz kadifeden de dikilen yeleklerin kullanıldığı ve yelek ve cepkenlerin günlük yaşamda dışarı çıkarken giyilen giysiler olduğu da vurgulanmıştır

Siyah desenli kadife kumaştan dikilmiş olan V yakalı, düz kesim yeleğin uç uca kapamalı ön kenarları ve kol oyuntusu sarı simli hazır şerit ile süslenmiştir. Kalça hizasında olan etek ucuna ise boncuklu şerit harç ile süsleme yapılmıştır. Günümüzde Karıncalık kadınlarının günlük yaşamlarında könçek/şalvar üzerine mevcut hazır giyim ürünü veya örgü yelekler giyildikleri ancak geleneksel özelliklerinin olmadığı da gözlenmiştir.

Önlük: Türk giyim tarihi ile ilgili kaynaklar incelendiğinde, önlüklerin temel amacı olan işlevselliğinin ön planda tutularak iş yaparken kullanılması nedeni ile halk giyim kuşamında sıklıkla kullanıldığı, dolayısıyla saray ve çevresinde giyilen giyim kuşam biçimlerinde önlük kullanımına pek rastlanmadığı açıkça görülebilmektedir (Koca - Koç, 2016, 532). Anadolu'nun pek çok bölgesindeki kadın giyiminde yaygın olarak kullanılan önlükler, bölgelere göre, hatta aynı bölgedeki farklı yörelerde dolama, ön bezi, dolaylık, fita gibi değişik isimlerle adlandırılmaktadırlar. Araştırma kapsamında edinilen bilgilerden önlüğün Karıncalık Köyü kadınlarının giyim kuşamlarının da tamamlayıcı unsuru olduğu görülmüştür.

Şekil 8. Önlük ve biçimsel çizimi

Şekil 8'deki üç etek üzerine bele bağlanan dokuma önlüğün kaynak kişinin anneanesinden kaldığı ve tarihi bilinmemekle birlikte üzerindeki yer yer yıpranmalardan oldukça eskiye tarihlendiği düşünülmektedir. Kırmızı renkte iki adet pamuklu ve dar enli el dokumasının birleştirilmesiyle oluşturulmuş önlüğün yüzeyi, lacivert, yeşil ve bej renklerde ipliklerle işlenerek süslenmiştir. Birleştirme dikişinin üzerine püsküller sıralanmıştır. Önlük üzerine işlenen motiflerin Türklerin özellikle kötülük ve nazarlardan korumak amacıyla kullandıkları nazar motifi olduğu belirtilmiştir. Orijinal özelliklere sahip olduğu belirlenen bu önlüğün günümüzde saten kumaş üzerine pullu süslemeleri olan önlüğe dönüşmesi, bu değişimin zamanla yöreye özgü bir özellik olarak kabul edilecek olması kaygılarını artırmaktadır.

Türkler çok eski zamanlardan beri kırmızı (al) renge büyük bir değer vermişler ve saygı göstermişlerdir. Bunu bir halk, ordu ve savaş geleneği haline getirmişler ve sembol yapmışlardır (Ögel,1991, 31). XIII. ve XIV. yüzyıllarda Hazar ötesinden Adalar Denizi ne (Ege) kadar uzanan bölgelerde yaşayan Türkmenlerin istisnasız, başlarına kırmızı (kızıl) keçe külah giydikleri bilinmektedir (Sümer,1976:3). Ayrıca kırmızı renk kullanımının Alevilikte Hz. Ali'yi ve Kербela'da şehit düşen Hz. Hüseyin ile yanındaki Ehlibeyt mensuplarını temsil etmesi bu rengin değerini artırmakta ve giyim kuşam ürünlerinde sıklıkla kullanılmaktadır (Günşen, 2007, 346).

Kemer: giysiyi toplamak, beli sarmak gibi işlevsel özelliklerinin yanı sıra görüntü ve süslenmek amacıyla da kullanılan kemerler, Türk halk giyiminin önemli tamamlayıcı unsurlarıdır. Üzerinde taşıdıkları sembol, motif, değerli/değersiz taş ve metaller vb. birçok öge ile kullanıldığı toplumun kültürel mesajlarını da yansıtır. Bu nedenle, kemerlerin özelliklerinin değişime uğraması pek çok anlamın da yok olması anlamını taşımaktadır. Karıncalık köyü kadınlarının deyrerinin bellerine taktıkları kemerlerde bu değişim açıkça görülebilmektedir.

El dokuma kemer

El dokuma kemer

Değişime uğramış kemer

Şekil 9. Dokuma kemerler ve değişime uğramış kemer

Şekil 9'da Karıncalık kadınlarının giyim kuşamlarının önemli bir tamamlayıcısı olan iki dokuma kemer ve günümüzde üretilen değişime uğramış kemer görseli yer almaktadır. Orijinal dokuma kemerler pembe ve siyah renkte yün ipliklerle elde dokunarak hazırlanmıştır. Oldukça eski tarihli iki kemerden birinin üzerinin payetlerle süslenmiş olması özel gün giysileri ile kullanıldığını belirtmektedir. Günümüzde üretilen kemerin ise saten kumaştan hazırlanmış olduğu ve önde görünecek kısmının cam ve metal boncuklar ve payetlerle süslendiği görülmektedir. Farklı renk ve işlemlerde olanları mevcuttur. Alevi inancına göre bele bağlanan kuşaklarda genellikle yeşil ya da daha canlı renklerin bir arada kullanıldığı, bele bağlanan yeşil kuşağın ise Ehlibeyt kuşağı olarak adlandırıldığı edinilen bilgiler arasındadır.

Günşen'in, (2007, 346) "Alevî-Bektaşî kültüründe renklerin de özel anlamları vardır. Bu cümleden olarak, **beyaz** Hz. Muhammed'e, **kırmızı** Hz. Ali ve Hz. Hüseyin'e, **açık yeşil** ve **sarı** Hz. Hasan'a, **pembe** ve **yeşil** Hz. Hüseyin'e, **kara/siyah** ise Hz. Fâtıma'ya yakıştırılır" açıklaması bu önemin inançlarla bağlantılı olduğuna dikkat çekmektedir. Rengi ve süslemeleriyle birçok mesajı üzerinde taşıyan sembolik yanları dikkate alındığında, kemerlerin özelliklerindeki değişimin yol açtığı kayıplar daha net ortaya çıkmaktadır.

3.2. Başa Bağlananlar

Karıncalık tahtacı Türkmen kadınlarının giyim kuşamı kadar baş bağlama biçimleri de önemlidir. Baş bağlama şekilleri ve kullanılan örtülerin rengi aynı zamanda kişinin konumunu yansıtan göstergelerdir. "Kırsal kesimde yaşayan Alevî-Bektaşî kadın veya kızlarının baş örtülerinin rengi de bu açıdan ayrı bir önem arz eder. Meselâ; **yeşil baş örtüsü** kadının ehlibeyt soyundan geldiğini işaret ederken, **kırmızı baş örtüsü** kadının evli olduğunu, **siyah baş örtüsü** ise yas ve olgunluğu simgeler" (Günşen, 2007, 346). Kaynak kişi Gülizar Kurt, günlük yaşamlarında kadınların keten adı verilen beyaz örtü üzerine birkaç renkten oluşan çeki bağladıkları, çekin başa giyilen terlik (fes benzeri) üzerine bağlanarak da kullanıldığını belirtmiştir. Kişilerin durumuna göre alına gelecek kısma altın ve gümüş paralar sıralanan terlik, kullanıcısının ekonomik statüsünün en güzel göstergesidir. Bu paraların sayısında genellikle alevi inancında ayrı bir yeri ve önemi olan sayılar kullanılmaktadır. Coşar'ın da (2011, 118) belirttiği üzere alevi inancında sembolik anlamları ile verilen 1, 3, 5, 7 sayıları *birlik*, *birlenmek*, *ikilik*, *üçler*, *üçleme*, *beşler*, *yediler*, *kırklar* şeklinde türevleri ile kullanılır ve sembolik anlamlar ihtiva ederler.

Şekil 10. Baş bağlamada kullanılan çeki, keten ve değişime uğramış çeki

Şekil 10'da başa bağlanan keten ve çeki görülmektedir. Beyaz ince pamuklu kumaş olan mermerşahiden kare şeklindeki örtü olan ketenin bir köşesinin 20cm'lik kısmı üç sıra pullu oya ile süslenmiştir. Pullu köşe sırta gelecek şekilde başa bağlanan ketenin üzerine bağlanan çeki ise pembe ve siyah renkte iki kumaşın birbirine dikilmesi ile oluşturulmuştur. Çeki renkleri sarı, kırmızı, yeşil, pembe, siyah vb. canlı renklerden oluştuğu, genellikle ipekli kumaş kullanıldığı ve özel günlerde kullanılan çekilerin süslü olabildiği bilgilerine ulaşılmıştır. Günümüzde özel günlerde giyilen giysilerin üretiminde karşılaşılan özgün malzeme ve süslemelerdeki değişim çekide de görülmektedir. Resim 10'da görülen ince saten şerit üzerindeki pullu süslemeleriyle değişime uğramış çekin orijinal formunun da değiştiğini ve yozlaştığını söylemek mümkündür.

Sonuç

Çanakkale Karıncalık köyü Tahtacı Türkmenlerine ait geleneksel kadın giyim-kuşamının orijinal biçimsel özelliklerinin belirlenerek, günümüz örneklerindeki değişimi değerlendirmenin amaçlandığı bu betimsel çalışmada, gelenekli yaşamdan uzaklaşıldıkça geleneksel giysilerden de uzaklaşıldığı ve günümüzde bu giysilerin özel günlerde nostaljik yada kültürel amaçlı kullanıldığı görülmüştür. Genç nesillerin geleneksel giysileri eski ve demode görerek tercih etmedikleri için bu giysilerin saklanması ve korunması gelecek kuşaklara aktarılması konusunda bilinçli ve duyarlı olmadıkları gözlemlenmiştir. Yöre halkının geleneksel giysilerini antikacılarla satmaları ya da karşılığında başka eşyalarla değiştirmeleri bunun açık bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre;

- Giyim kuşamı oluşturan giysi parçalarının Türk halk giyiminde kadınların kullandıkları katlı giyim biçimini oluşturan ana parçalar olduğu, alt bedende könçek (şalvar), üst bedende göynek, üzerine giyilen deyre (üçetek) ve üstlüklerden oluştuğu,
- Giysilerin peşli ve kuşlu kesim özellikleri ile Türk halk giyiminin temel karakteristiklerini yansıttıkları,
- Giysilerin kesim, biçim özelliklerinde ve beden üzerindeki sıralamasında bir değişiklik olmadığı, ancak kumaş çeşidi, süsleme malzemeleri ve teknikleri gibi özelliklerinde değişim görüldüğü,
- Başa giyilen parçaların koşar terlik, keten, krep baş kuşağı, ilmeçer ve perpere gibi örtü ve başlık çeşitlerinden oluştuğu,
- Başa giyilen, bağlanan ve örtülen tüm parçalarda malzeme, renk ve süsleme açısından değişim gözlemlendiği,
- Günümüzde üretilen giysilerin değişiminde kişilerin isteklerinin etkili olduğu ve değişikliklerin yöreye özgü bir özellikmiş gibi kabul görerek yozlaşmanın devam ettiği görülmüştür.

Alevi inancına göre ölen kişilerin giysileri ile birlikte gömülmesi de geleneksel giysilerin zaman içinde kaybolmasının önünü açmaktadır. Tahtacı Türkmen kadınları geleneksel giysilerini eskiden kendileri dikerken şimdi terziler ile bunu sağlamaktadırlar. orijinal üretim tekniklerini uygulayan ustaların yetişmemesi, özgün malzemelerin bulunamaması veya özellikle kişilerin zevkleri doğrultusunda terziler bu giysilerin biçim, süsleme ve malzeme gibi özelliklerini değiştirebilmektedirler. Değişime uğrayan her özellik zaman içinde toplum tarafından benimsenerek kültüre özgüymüş gibi nitelik kazanmakta ve bu durum sadece görsel olarak değil giysilerin yansıttığı birçok değer de yitirilmesine yol açmaktadır. Günümüzde cem törenleri, semah, hıdırellez şenlikleri, düğünler, bayramlar gibi özel günlerde giyilmiş olsalar da bu giysilerin Tahtacı Türkmenlerin inançlarını ve yaşam felsefelerini sembolize ettikleri dikkate alındığında konunun kültürel açıdan önemi daha açık bir şekilde görülebilmektedir. Bu nedenle, Türk giyinme kültürü açısından önem arz eden Tahtacı Türkmen geleneksel giyimin korunması adına kişilerin bilinçlendirilmesine yönelik çalışmaların yerel bazda kurumlar tarafından yapılmasının etkili olacağı, belediyeler ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılacak etkinliklerin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, geleneksel Türk giyim kuşamlarının sergilendiği bölgesel müzeler kurulması ve alanında uzman kişiler tarafından giysilerin belgelenmesi kültürel mirasın yaşatılması ve geleceğe aktarılması adına önemli görülmektedir. Geleneksel giysilerin özelliklerinin belgelenerek kayıt altına alınmasını sağlayacak uzman kişilerin yeterli sayıda olmaması ve gerekli donanıma sahip olmayan kişilerin

bu çalışmaları yapması da yozlaşma açısından bir başka önemli husus olarak görülmektedir. Bu nedenle, yükseköğretim kurumlarında bu konuda yetkinliğe sahip uzmanların yetiştirileceği programlar geliştirilmesi ve mevcut programlarda ise iyileştirme yapılması önemlidir. Bu bağlamda, çok zengin ve çeşitli giyinme kültürüne sahip olan Anadolu'nun her yöresinde bu tür çalışmaların yapılması için uzman araştırmacıların teşvik edilmesi kültürel miras çalışmalarına ve literatüre katkı sunacaktır.

Kaynaklar

- Aça, Mustafa. Kaz Dağları'nın Eteklerinde Bir Türkmen Köyü: *Koşuburnu, Alevilik Araştırma Dergisi* 7 (2014), 1-13.
- Akgül Demirel, N. *Gelenekli Bir Yaşam Örneği "Tahtacı Türkmen Giysileri*. Ankara: İksad Publishing, 2019. (iksadyayinevi.com)
- Artun, Erman. *Küreselleşme Olgusu Karşısında Halk Kültürü*. Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi, 2001. <https://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/5.php>.
- Berger, Peter L. *Küreselleşmenin Kültürel Dinamikleri, Bir Küre Bin Bir Küreselleşme*. İstanbul: Kitap Yayınevi, 2003.
- Coşar, Mevhive. Alevi-Bektaşî Kültüründe Sayılara Yüklenen Terim Değeri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 60(2011), 114-128.
- Çıblak, Coşkun, N. Tahtacılar ve Tahtacı Ocaklarına Bağlı Oymakların Yerleşim Alanları. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 68, (2013), 33-54.
- Eroğlu, Feyzullah. Küreselleşme Süreci ve Kimlik Krizi. *Türk Yurdu* 19/139-141(1999), 147-151.
- Günşen, Ahmet. Gizli Dil Açısından Alevilik-Bektaşîlik Erkân ve Deyimlerine Bir Bakış, *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları* 2/2(2007), 328-350.
- İçli, Gönül. Küreselleşme ve Kültür. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 25/2 (2001), 163-172.
- Jamshıdı Guliyeva, Minara. Çanakkale Ayvacık Köylerinde Türkmen Giyim Kuşamı Üzerine Dil-Kültür, Folklor Bağlamında Bir Değerlendirme. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 105 (2023), 151-173.
- Koca, Emine - Baran, Handan. İç Anadolu Bölgesinde Kadınların Şalvar Kullanımının Kültürel ve Fonksiyonel Değerler Açısından Değerlendirilmesi. *TÜRÜK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi* 6/15 (2018), 111-126. Issn: 2147-8872.
- Koca, Emine - Kıvılcımlar, İnci S. Dress Culture-Related Adaptation Problems Faced. by *Turkish Women Living Abroad, Pensee Journal* 76/2 (2014), 223-234.
- Koca, Emine - Koç Fatma. Türk Halk Giyim Kuşamında Kullanılan Önlüklerin Sembolik Ve Fonksiyonel Değerler Açısından İncelenmesi. *VI. Uluslararası Türk Sanatları, Tarihi Ve Folkloru Kongresi/ Sanat Etkinlikleri (12-14 Mayıs Konya)*. (2016).
- Koca Emine - Vural Tuba. Türk Halk Giyim Kuşamında Kullanılan Göynekler. *VII. Uluslararası Türk Kültürü Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu/Sanat Etkinlikleri* (26-29 Haziran, Bakü-Azerbaycan). (2013).
- Koç, Fatma - Koca Emine. Türk Halk Giyiminde Kullanılan Kolsuz Kadın Üstlükleri. *VII. Uluslararası Türk Sanatları Tarihi ve Folkloru Kongresi/Sanat Etkinlikleri*. (14-16 Mayıs, Konya). (2015).
- Koç, Fatma - Koca, Emine. Halk Giyim Kuşamının Yok Olmasına İlişkin Nedenler ve Koruma Altına Alınması Gerekliliğinin 5n1k Yöntemi İle Analizi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11/2 (2016), 755-778. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9274>
- Koç, Fatma - Koca, Emine. Türk Halk Giysilerinin Biçimlendirilmesinde Tasarrufa Yönelik Terzilik Uygulamaları. *Ankara Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi* (4-6 Ekim Ankara). (2019).
- Ölçücü, Hasan. Ç. Çanakkale Tahtacılarının Dil Özellikleri Üzerine. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 6 (2021), 174-184.

- Robertson, Roland. *Küreselleşme, Toplum Kuramı ve Küresel Kültür*. (Çev. Ümit Hüsrev Yolsa). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.
- Özdemir, Melda. Kozluören Köyü (Manisa ili Soma ilçesi) Tahtacı Kadın giyimi. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 69 (2014), 167-180.
- Talas, Mustafa. "Küreselleşme ve Kültür", *Küreselleşme ve Psikiyatri, Türk*. Ankara: Tabipler Birliği Yayınları, 2004.
- Türkdoğan, Orhan. *Alevî- Bektaşî Kimliği*. İstanbul: Timaş Yayınları, 1995.
- Yıldırım, Ali. - Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Seçkin yayınları, 2011.
- Yurduseven, Sümeyye. Alevî-Bektaşî Menâkıbnâmelerinde Renk Sembolizmi. *Tetkik*, 3 (2023), 43-68.

Sözlü kaynaklar:

- KK-1:Gülizar Kurt 1963 doğumlu, ilkokul, ev hanımı, Çanakkale-Bayramiç-Karıncalık Köyü. (Görüşme tarihi 10.04.2022).
- KK-2:Mustafa Kurt, 1940, İlkokul, Sazandar, Çanakkale-Bayramiç-Karıncalık Köyü. (Görüşme tarihi 10.04.2022).

Extended Abstract

Culture is the whole of the phenomena that include a society's customs, traditions, customs, arts, crafts, life philosophies and beliefs, and the society that resists not to be lost in the face of the modern age and establishes a connection with everything specific to it. Cultural heritage defines all the values that need to be transferred and kept alive. It is also known from the sources that the traditional cultural values belonging to a society have changed since the establishment of civilizations under the influence of all factors such as wars, migrations, globalization and modernization, and cultural interactions have been transferred to each other. In Anatolia, where traditional lifestyles have been maintained for centuries, there are many traditional tangible or intangible elements that communities have developed and kept alive with their own culture and teachings. With the changing lifestyles due to globalization and technological developments, the fact that these elements are subject to change, deterioration and are under threat of extinction are current and frequently discussed issues. In this context, corruption can be prevented by documenting the unique features of clothing products, which are among our tangible/material cultural heritage, and will contribute to strengthening cultural awareness by transferring them to the future. In this study, it was aimed to determine the formal characteristics of the traditional women's clothing of Çanakkale Karıncalık Village Tahtacı Turkmens. During the field study, direct observations were made by the researchers, source people were interviewed with a structured interview form, data on Tahtacı Turkmen clothing was determined and 12 original clothes were included in the scope of the research. Formal drawings of the clothes grouped under the title of those worn on the body and the head were made, and each piece of clothing was examined in terms of form, material, color and ornamentation features according to the field systematics, and the changes they underwent were interpreted, supported by the information obtained from the source persons. According to the results of the research, it has been seen that these clothes are used for nostalgic or cultural purposes on special occasions today, that the clothing pieces are the main pieces that make up the layered clothing style used by women in Turkish folk clothing, and that they reflect the basic characteristics of Turkish folk clothing with their cutting features. It is seen that the Turkmens living in the Çanakkale region have not experienced radical changes since the journey that started with migrating from the Central Asian region and making Anatolia their homeland, but today, with the effect of modernization, some changes are reflected in traditional clothing styles. Therefore, due to the young generation's perspective on these clothes, traditional clothes, which are used only on special occasions, are started to be made according to the taste and desire of young people, which can cause these clothes to lose their originality and disappear because they are not protected.

Karıncalık village is a village where Tahtacı Turkmens live in the Çanakkale region. Although it is known that Tahtacı Turkmen traditional women's clothing is worn on special

occasions and that a small amount of it is kept by women in chests and put in the dowry of those who are getting married, it has been determined that these clothes are not like the old times but have been modernized. In this context, the fabrics, decorations and accessories used are made according to today's conditions and people's tastes or wishes. This situation causes traditional clothes to move away from their roots and degenerate over time. In addition, people's ignorance or lack of awareness on this issue also poses a threat to the protection of cultural heritage.

According to the results of the research, it has been seen that these clothes are used for nostalgic or cultural purposes on special occasions today, that the clothing pieces are the main pieces that make up the layered clothing style used by women in Turkish folk clothing, and that they reflect the basic characteristics of Turkish folk clothing with their cutting features. It has been determined that people's wishes are effective in the changes in the clothes produced today and since the changes are accepted as a feature specific to the region, corruption continues. In order to minimize this corruption and to accurately convey the traditional clothing culture, which is within the scope of concrete cultural values, it is considered important to organize culture and art workshops, public seminars and to provide awareness-raising information to people on this subject. As a result, traditional clothing products specific to this cultural heritage express an indicator of the roots and traces of the society from the past to the present day, which is called the modern age.

